

(i) Printed Pages : 4 Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

8	0	0	1
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	0	1
---	---	---	---

B.Ed. (General) 1st Semester

(2122)

PHILOSOPHICAL BASIS OF EDUCATION

(In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 1st Sem.)

Paper : F-1.1

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 40

Note :— Total FIVE questions are to attempted. Attempt ONE question from each of the Units I to IV. Unit-V is compulsory.

UNIT—I

- I. Define 'Education' and explain the concept of Education from Indian perspective. 8
- II. Differentiate between Formal and Informal Education and specify the role and functions of Education in National life. 8

UNIT—II

- III. Elucidate the meaning of Educational Philosophy and also highlight relationship between Education and Philosophy. 8
- IV. Critically examine educational views of Mahatma Gandhi and also analyse its influence on Education. 8

UNIT—III

- V. Explain the concept of knowledge and also specify the role of teacher in construction of knowledge. 8
- VI. Enumerate various facets of knowledge and also differentiate between Concrete and Abstract knowledge. 8

UNIT—IV

- VII. Discuss importance of Value Oriented Education and specify the role of teacher in imparting value oriented education. 8
 VIII. Enlist different sources of values and also highlight causes of erosion of values in present society. 8

UNIT—V

IX. Write short notes on the following :

- (a) Role of Education in the development of Individual.
- (b) John Dewey's contribution to Education.
- (c) Sources of Knowledge.
- (d) Concept of Values.

4×2=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्नों का प्रयास करें। यूनिट I से IV तक प्रत्येक में से एक-एक प्रश्न करें। यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट—I

- I. 'शिक्षा' को परिभ्रान्ति करें और भारतीय परिप्रेक्ष्य से शिक्षा की अवधारणा की व्याख्या करें। 8
 II. औपचारिक और अनीपचारिक शिक्षा के बीच और राष्ट्रीय जीवन में शिक्षा की भूमिका और कार्यों को निर्दिष्ट करें। 8

यूनिट—II

- III. शैक्षिक दर्शनशास्त्र का अर्थ स्पष्ट करें और शिक्षा-और दर्शनशास्त्र के बीच संबंधों पर भी प्रकाश डालें। 8
 IV. महात्मा गांधी के शैक्षिक विचारों का समालोचनात्मक परीक्षण कीजिए और शिक्षा पर इसके प्रभाव का भी विश्लेषण कीजिए। 8

यूनिट—III

- V. ज्ञान की अवधारणा की व्याख्या करें और ज्ञान के निर्माण में शिक्षक की भूमिका का भी उल्लेख करें। 8
 VI. ज्ञान के विभिन्न पहलुओं की गणना करें और वास्तविक और सार ज्ञान के बीच अंतर भी करें। 8

यूनिट—IV

- VII. मूल्योन्मुख शिक्षा के महत्व पर ध्वनि करें और मूल्योन्मुख शिक्षा प्रदान करने में शिक्षक की भूमिका का उल्लेख करें। 8
 VIII. मूल्यों के विभिन्न स्रोतों को सूचीबद्ध करें और वर्तमान समाज में मूल्यों के क्षय के कारणों पर भी प्रकाश डालें। 8

यूनिट—V

IX. निम्नलिखित पर सोक्षिष्ट नोट लिखिए :

- (a) व्यक्ति के विकास में शिक्षा की भूमिका।
- (b) जॉन हुयर्ड का शिक्षा में योगदान।
- (c) ज्ञान के स्रोत।
- (d) मूल्यों की अवधारणा।

4×2=8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁਲ ਪੰਜ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

यूनिट—I

- I. 'ਸਿੱਖਿਆ' ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਸਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8
 II. ਹਸਾਮੀ ਅਤੇ ਹੌਰ-ਤਸਾਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ—II

- III. ਵਿਦਿਆਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾਓ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ
ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਹੀ ਉਸਾਗਰ ਕਰੋ। 8
- IV. ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਓ ਕਿਵੇਂ
ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ—III

- V. ਗਿਆਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ
ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਹੀ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 8
- VI. ਗਿਆਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਠੋਸ ਅਤੇ ਸਾਰ ਗਿਆਨ
ਵਿੱਚ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ—IV

- VII. ਵੈਲਪ੍ਰੂ ਚਿੰਨੀਐਂਟਿਡ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਰੰਤਰ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵੈਲਪ੍ਰੂ ਚਿੰਨੀਐਂਟਿਡ
ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 8
- VIII. ਮੁੱਲਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਹੋਤਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੰਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ
ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਸਾਗਰ ਢੱਡੋ। 8

ਯੂਨਿਟ—V

- IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਉੱਤੇ ਸੰਪੋਦ ਨਟ ਲਿਖ :
- (a) ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।
 - (b) ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਜੋਨ ਡੇਵੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ।
 - (c) ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਰੋਤ।
 - (d) ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।
- 4×2=8